

OBACZENIE (68) *sb n*

-enie (67), -ęnie (1).

o jasne; -bã- (57), -ba- (1) *SkarŻyw*; pierwsze e jasne, końcowe pochylone.

sg *N* obãczenié (13); -é (2), -(e) (11). ◇ *G* obãczeniã (28). ◇ *D* obãczeniu (8). ◇ *A* obãczeni(e) (8). ◇ *I* obãczeni(e)m (8). ◇ *L* obãczeniu (3).

Sł stp notuje, Cn brak. Linde bez cytatu s.v. obaczać.

I. Rzeczownik od „obaczyć” (22) :

1. *Stwierdzenie za pomocą zmysłów; deprehensio Calep* (5) : gdy lie obawał [*Jakub*] oycã w obaczeniu [*tj. gdy ojciec go dotknie*]/ obfzyłã mu Rebekã mãtkã rãce koźlęcemi fkorãmi/ iãko były y Ezau kołmãte *BielKron* 14.

Szeregi: »obaczenie, czucie« (1): Sensibilis – łatwi do obaczeniã doczucziã. *Calep* 968b.

»doznanie, obaczenie« (2): Observabilis, Co łatwie yeft ku doznaniu ku obaczeniu. *Mącz* 389c; *Calep* 309a.

a. *Przedmiot spostrzegania zmysłowego* (1) : Obiectum Philosophi usurpabant pro eo quod sensu aliquo percipitur – Smisłem obaczenie. *Calep* [713]b.

2. *Zrozumienie, poznanie, wiedza o czymś* (13) : *RejWiz* A4; *RejPos* 9; iż trudno mã być kthory naród tãk s przyrodzenia do kãżdego obaczenia tãk przykłonny iãko ieft naród nãłz Polfki *RejZwierc* A3.

obaczenie czego (9): *GlabGad* A2, A5; *MiechGlab* [88]; iż s czytania a obaczenia ftaradawnych dzieiow roftã nam wielkie pożytki y krotofile. *HistAlHUNG* A3; *MurzHist* B4v; nie trzebã do fprawiedliwości miłofierdzya ani obaczenia rodu *BielKron* 105; *RejPos* 66v; iłz fię onã ochotnã śmierciã męczennikow/ y modlitwã ich zã fobã/ do obaczenia prawdy nie przywodził *SkarŻyw* 80. *Cf obaczenie czego przez co.*

obaczenie czego przez co (1): Snadne obaczenye potomfthwã Noego przez tę *Figure*. *BielKron* 6v.

obaczenie czyje (1): iż żadne obaczenie rozumu człowieczego/ nie moze niłkãd inãd vrość/ iedno s pilnego fłuchãnia [...] nãuk pothrzebnych *RejPos* 63.

3. *Zwrócenie uwagi na jakiś element spośród wielu, wyróżnienie* (2) : Czo iefth w tym *Pfalmie* ku obaczeniu napotrzebnieyfze⁸⁰. *LubPs* Q2 *marg.*

obaczenie czego (1): A iż bylo tym fnãdniey/ co fię o tym piãć bẽdzie/ kãżdy poiãć y wyrozumieć mogł: z obaczeniem tãk fałfzu/ iãko y prawdy: [...] oto iuz porzãdkiem fwym [...] mowić ábo piãć pocznę *CzechEp* 105.

** *Bez wystarczającego kontekstu* (2) : Consyderatio, Obaczenie. *Mącz* 64a; *Inspectio* – Pilne weirzenie, obaczenie. *Calep* 544b.

II. Rzeczownik od „obaczyć się”: *Opamiętanie się z błędu [w tym: czyje* (21): *pron poss* (14), *G sb i pron* (6), *ai poss* (1)] (35) : *RejKup* p4v; *RejWiz* 132v *marg*, Cc4; *BielKron* 108; *RejAp* 44v; Abowiem ten wiek [młodość] ieft nãfwowolnieyfzy/ nagorfzy/ á nigdy w nim nie mãłz obaczenia żadnego *RejPos* 223; iż nigdy tobie nic nie pomoze cudzã wiãrã do odpulfczenia grzechow/ iefli teź przy niey nie bẽdzye obaczenia twego *RejPos* [236]v, 67v, 120v *marg*, 130v, 131v, 143 (11);

RejZwierc 265 [2 r.]; *KochPs* 81; otworz oczy tym nędznym ludziom/ á day im obaczenie *NiemObr* 68; *WerGość kt*, 207.

obaczenie w czym (1): day im też y grzechow odpufzczenie (á naprzod w nich obaczenie) *LatHar* 631.

Szeregi: »obaczenie a nawrocenie« (2): vřtávicznie czekařz nędznego obaczenia á návrocenia káždego nędzniká řwoiego. *RejPos* 252v, 345v.

»obaczenie i polepszenie« (1): Rácz dáć vpáďłym obaczenie/ y polepszenie *LatHar* 31.

»upamiętanie i obaczenie« (1): ktorym Pánie Boże day vpámiećanie/ y obaczenie *NiemObr* 91.

»obaczenie, uwiarowanie« (1): iefli nas nie podeprze łáľką á miłofierdzyem řwiętyem řwoim/ [...] iuźby było trudne obáćzenie náľze/ iuźby było trudne vwiárowánie náľze *RejPos* 116.

»uznanie a obaczenie« (5): gdy nam nie dořtánie [...] vznánia á obaczenia náľzego/ tedy then náľz miłofięwy Pan [...] wřpomoc nas bęďzye miłofięwie raczyľ *RejPos* 193v, 121 [2 r.], 321, 325.

W przen (3) : iż on řam [...] przywodzi wiernie pokutuięce ná drogę prawdziwego obaczenia. *LubPs ee5 marg*; dľugo á dľugo oczekawa obaczenia onego řercá nędznego. *RejPos* 172v, 325.

III. Jedna z władz umysłowych (11) :

1. *Rozum, rozsądek, rozwaga* (10) : A iákoź tu ma dáć Pan [...] iáķá řpráwę ábo iáķie obaczenie przeľożonym kroleřtwá takiego? *RejZwierc* 189v.

obaczenie czyje (2): który [*jad faľszu*] gdy wczás obaczon bęďzie/ řnádnie moźe być vlecżon obacżeniem cźłowieķá nędznego *RejAp* 78; *RejPos* 71.

Zwrot: »ku lepszemu obaczeniu przyřć, przychodźić« [*szyk zmienny*] (1:1): iáķo odpráwiwřzy w poczćiwym wychowániu mľode látá řwoie/ á przyřzedřzy ku lepszemu obacżeniu/ iáķo w řřzednim wieku ma poczćiowie řthanu řwego vźywać *RejZwierc* 29, 7.

Wyrażenie: »rozmyřlne obaczenie« (1): Iákoź tych wiele znaydzieřz co to lekkoćią zowá kiedy řie rázem nie pomřci. A iabych to záľię zwał [...] rozmyřlnym obacżeniem *RejZwierc* 80v.

Szeregi: »obaczenie i pamięć« (1): A my iáķo řie w tym záchowiywamy/ to káždego obacżeniu y pámięci poruczám. *RejPos* 71.

»rozum a obaczenie« (1): záwřdy [*człowieczeństwo nasze*] niepewne iefť/ iáķo y káźde ine ktore nie bęďzye rozumem á pilnym obacżeniem záwřciágnione *RejPos* 322v.

Wyrażenie przyimkowe: »z obacżeniem« (3):

~ *Wyrażenie*: »z rořtropnym obacżeniem« (2): Táķze też záľię řá y złe rzeczy ná řwiece/ ále kto ich pomiernie á z rořtropnym obacżeniem vźywa/ tedy nic nikomu řzkodźić nie mogá. *RejZwierc* 71v, 92.

Szereg: »z rozmyřłem a z obacżeniem« (1): iż řzczęľliwy to káźdy iefť kto řie czudzą przygodá řkarawřzy/ řwey řie z dobrym rozmyřłem á z obacżeniem przeřtrzega. *RejZwierc* 267. ~

2. *Moźe: wyobraźnia* (1) :

Szereg: »fantazyja albo obaczenie« (1): Aby w niey [*głowie*] tym řnadniey mogły być rozdzielone trzy komorki potrzebne, pirwřza fantářiey albo obacżenia [...], wtora rozumu [...], trzecia pamięć *GlabGad* B3.

Synonimy: II. *upamiętanie, uznanie*; III.1. *rozum*; 2. *fantazyja*.

Cf **NIEOBACZENIE, OBACZYĆ, OBACZYĆ SIĘ**

KW